

Posudek na magisterskou diplomovou práci z jazyka francouzského

Anna Krizová

KULTURNÍ DIMENZE ORIGINÁLU její převedení při konsekutivním tlumočení do mateřštiny a do aktivního cizího jazyka, se zaměřením na převod reálií každodenního života

UK FF ÚTRL Praha, květen 2008

Tématem diplomové práce Anny Krizové, která má charakter teoreticko-empirické studie, je způsob převodu reálií každodenního života při konsekutivním tlumočení (KT) mezi češtinou a francouzštinou. Cílem této práce je jednak určit vliv těchto kulturních aspektů na výběr tlumočnických strategií při převodu kulturně vázaných reálií a jednak použité strategie kvantitativně a kvalitativně analyzovat.

Diplomová práce má 127 stránek (+ přílohy i-xlvi a 2 CD s nahrávkami originálních vystoupení a jejich tlumočení) a je rozdělena do dvou částí: teoretické a empirické. V první části diplomantka (70 stran textu!) vymezuje problematiku kultury v širších souvislostech. Definiuje a charakterizuje pojem kultura obecně, zabývá se reáliemi a kulturními rozdíly, kulturou z jazykového hlediska a podrobně pracuje se vztahem kultury a překladu podle Newmarka, Vinay a Darbelnet, ale také Levého, Radiny, Ledererové a dalších. Převod kulturních specifik aplikuje na oblast tlumočení, zejména pak konsekutivního – cituje i model úsilí Gila a konkrétní doporučení Jonese. V kapitole Překladatelské a tlumočnické postupy (s. 54-70) popisuje model Newmarka a uvádí podrobně jeho jednotlivé překladatelské postupy i s množstvím příkladů, převzatých z jeho publikace. Znovu přichází s Jonesem, tentokrát s jeho tlumočnickými strategiemi, a dále pak s překladatelskými postupy Ledererové. Na závěr této kapitoly a tím i celé teoretické části práce diplomantka uvádí, které postupy a strategie všech 3 výše zmíněných autorů bude uplatňovat v empirické části v tlumočnickém experimentu.

Na základě takto prostudovaných poznatků a teorií si stanoví pro empirickou část své diplomové práce pracovní hypotézu (s. 71), podle které se profesionální tlumočníci při KT do mateřštiny a aktivního cizího jazyka budou dopouštět méně chyb a vynechávek než studenti tlumočení a ze strategií častěji použijí ekvivalenci nebo vysvětlení.

Empirický výzkum (=konsekutivní tlumočení dvou pětiminutových předem namluvených rozhovorů obsahujících řadu „běžných“ kulturních reálií: jeden ve francouzštině, druhý v češtině – pozitivně hodnotím kvalitu těchto dvou připravených kvazi-autentických exposé) uskutečnila s 12 studenty specializace tlumočení Ústavu translatologie FF UK a 6 profesionálními tlumočníky. Získaná data analyzovala a aplikovala na ně své zvolené kategorie hodnocení a zkoumané postupy. Výzkum částečně vyvrátil hlavní hypotézu, protože studenti se sice skutečně dopustili většího množství vynechávek než profesionální tlumočníci, ale výskyt chyb a nepřesností u nich byl menší než u profesionálních tlumočnicků. Dílčí hypotézu výzkum rovněž nepotvrdil, neboť zpracování statistických údajů prokázalo vyšší výskyt užití transcedence a doslovného překladu u profesionálních tlumočnicků a vyšší výskyt použití ekvivalence a vysvětlení u studentů. Škoda, že vlastnímu hodnocení výsledků experimentu nebylo věnováno více místa a pozornosti (s. 104-118), takto to působí dosti přehledově. Závěr diplomantky ohledně získaných výsledků je poněkud spekulativní – „Domníváme se, že důvodem nepotvrzení hypotéz je rozdíl v přístupu k řešení převodu reálií mezi oběma skupinami, tzn. že nezkušení studenti raději reálie vynechali, než aby se dopustili chyby, a také se více snažili vyvarovat doslovnosti“.

K obsahové stránce diplomové práce mám tedy řadu připomínek a očekávám, že na ně bude zodpovězeno během diskuse při vlastní obhajobě.

Určitě by bývalo rozumnější, kdyby se diplomantka v teoretické části omezila na oblast svého výzkumu, tj. realie každodenního života a nepopisovala celou problematiku tak obšírně, zejména pak jednotlivé velmi podrobné dělení reálií podle publikace Newmarka, jež s předmětem zkoumání diplomantky souvisí pouze okrajově. Pokud jde o uskutečnění a zpracování samotného experimentu, zde došlo k několika nesrovnalostem. Předně diplomantka ne zcela přesně aplikuje své definované kategorie hodnocení a klasifikace postupů (s. 79-80). Vynechávka strategická (omise?) – do jaké míry lze stanovit, že došlo k vynechávce skutečně z těchto důvodů, pokud nebyl následně po experimentu s probandy proveden rozbor jejich tlumočení a nebyla okomentována jednotlivá řešení? U zkoumaných postupů diplomantka jich uvádí celkem 7, u postupů 5. a 6. – v poznámce pod čarou zmiňuje Newmarkovu složkovou analýzu, ale ve své následné hodnotící tabulce používá postupů 6 a spojuje 5. a 6. postup bez vysvětlení kdekoliv v textu. Není dostatečně vysvětleno, jak byly tyto postupy analyzovány nezávislými hodnotiteli (s. 76-81), protože tabulka, která je na s. 77, není dále nikdy statisticky zpracována ani aplikována, a tabulky, které jsou uváděny dále v DP, zahrnují jednotlivé použité postupy, ale není jasné, zda a jak je hodnotitelé používali. K uskutečnění experimentu mám rovněž výhradu (s. 75) – dle mého názoru neměli tlumočníci před experimentem být informováni, že je výzkum zaměřen právě na způsob převodu reálií, protože tím se zcela jistě při svém tlumočení soustředili právě na tuto oblast, což by v reálné situaci nedělali. Pro lepší statistické porovnání by počet reálií v obou textech měl být vyrovnanější. Při charakteristice jednotlivých použitých reálií diplomantka uvádí vhodné a nevhodné či nepřesné převody, tato řešení se však vyskytují pouze u některých. Bylo by konzistentnější, pokud by tato řešení či příklady byly buď všude nebo nikde a ještě vhodnější by bylo, kdyby diplomantka uvedla i „ideální“ řešení. Rovněž časté formulace typu „domníváme se“ (např. s.97), „usoudili jsme“ (s.97) nepůsobí příliš odborně a nejsou podloženy názory hodnotitelů(?). Ptám se, proč diplomantka ve svých Doporučeních pro další výzkum (s. 120) právě toto s probandy neuskutečnila? – tam kde píše, že by bylo vhodné se informovat u subjektů o důvodech použití jednotlivých řešení, zda se rozhodl vynechat jistou reálii cíleně atd. Pokud toto ve své práci neprovedla, pohybuje se do značné míry v oblasti spekulací.

K formální stránce práce mám také více poznámek, které však může autorka snadno napravit. V celé DP není (kromě bibliografie) ani jednou správně uvedeno jméno autora Darbelnetta (!), ačkoliv se zde vyskytuje nejméně 20x. Chybí povinné anglické resumé a anglický název tématu diplomové práce (viz pokyny k vypracování DP). Na s. 108 u grafů nejsou uvedena procenta. V příloze 4 (s. viii) je nesprávný nadpis (nejde o přepis sledovaných úseků v projevu ve francouzštině – jak je správně uvedeno na s. i – 7. Přílohy). V bibliografii jsou nesprávně kurzivou uváděny dílčí statě a články ze sborníků či časopisů. Kurzivou však uvádíme pouze názvy celých publikací. Chybí zde publikace citované v DP jihokorejské autorky Jung Wa Choi (2004).

Přes tyto výhrady konstatuji, že práce Anny Krizové splňuje náležitosti magisterské diplomové práce. Způsobem zpracování dané problematiky diplomantka prokázala, že zvládla odbornou literaturu, že s prostudovanou literaturou a empirickým materiálem dovede pracovat a je schopna jednotlivé názory a poznatky utřídit a zobecnit.

Diplomovou práci **Anny Krizové** doporučuji k obhajobě a hodnotím ji stupněm **velmi dobře**. O definitivní klasifikaci rozhodne vlastní průběh obhajoby.

Doc. PhDr. Ivana Čeňková, CSc.